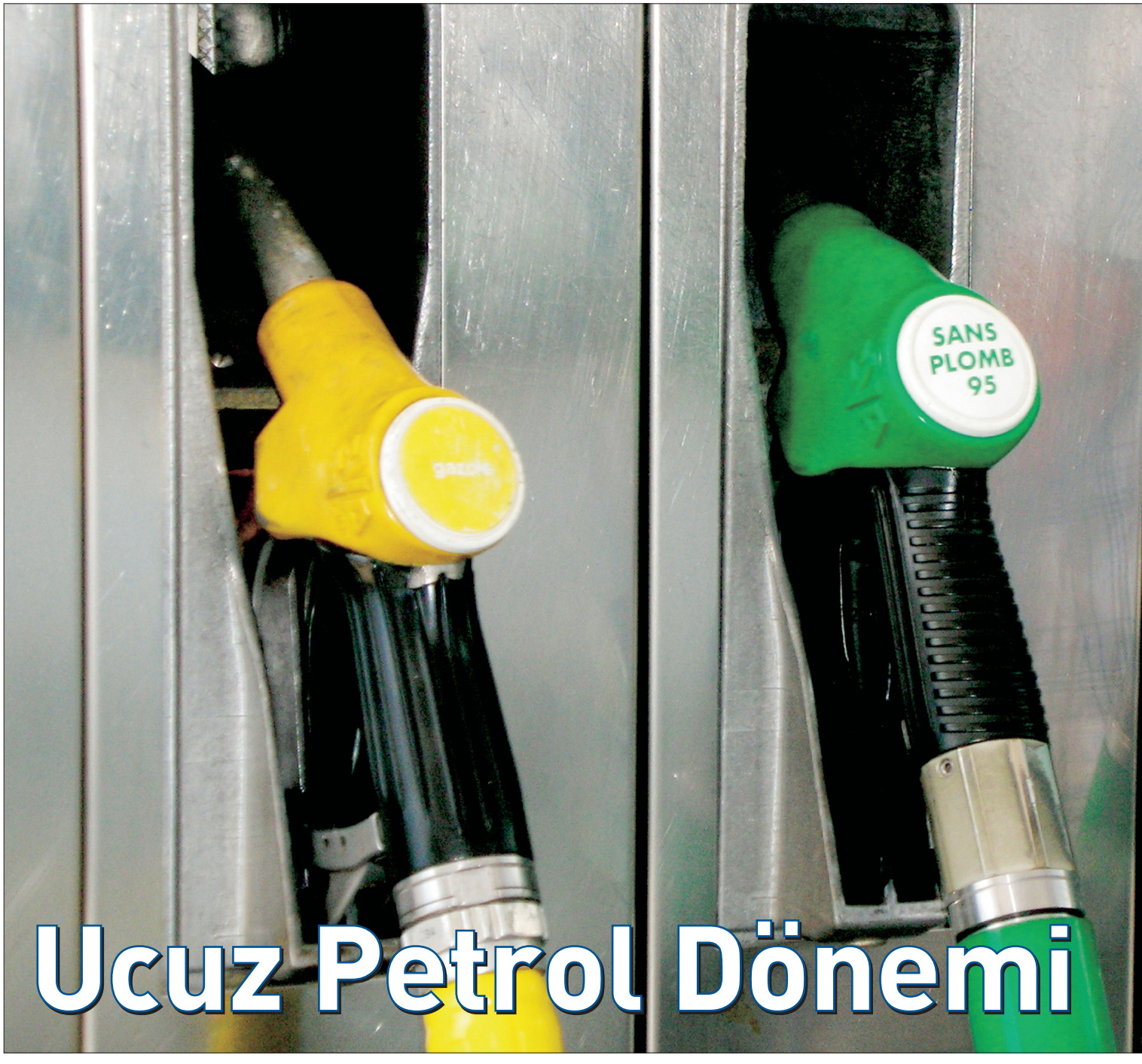

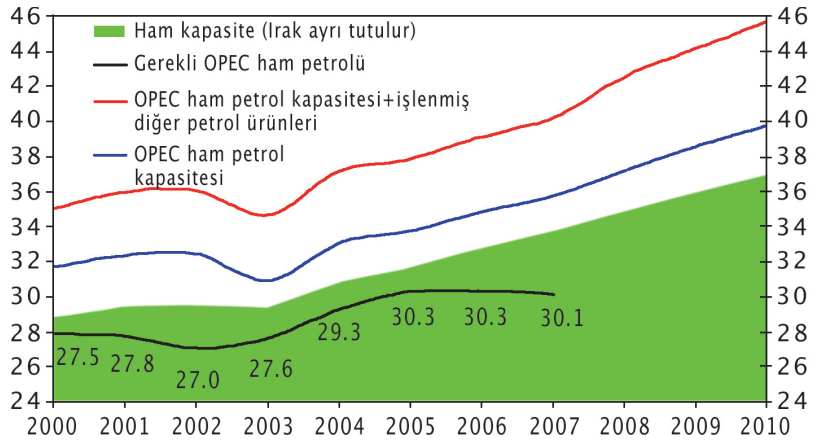

Ucuz Petrol Dönemi

OPEC, petrol üretiminin şu anda dünyanın enerji ihtiyacını karşılayacak seviyede olduğunu ve fiyatlardaki rekor yükselişi doların değerindeki keskin düşüş, emtiya fiyatlarında yaşanan değişimler ve jeopolitik gelişmelere bağladı. Uzmanlara göre şu anda petrol üretiminin en üst sınıra dayanması, fiyat kontrolünü olanaksız hale getiriyor.

OPEC ÜRETİM KAPASİTESİ PLANI (Milyon Varil/Gün)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ham Petrol	**31.7**	**32.4**	**3 2.4**	**30.9**	**33.1**	**33.8**	**34.9**	**35.7**	**37.3**	**38.6**	**39.7**
İşlenmiş Petrol	3.3	3.6	3.6	3.7	4.0	4.1	4.3	4.6	5.3	5.7	6.0
Toplam	**35.0**	**36.0**	**36.0**	**34.6**	**37.1**	**37.9**	**39.2**	**40.3**	**42.6**	**44.3**	**45.7**

Siyah inci olarak bilinen ham petrolün ikiye, üçe katlanan varil fiyatları ihracatçılar hariç, tüm dünya ülkeleri tarafından tedirginlikle izlenirken, petrol tüketimine para yetiştirmek mümkün olmayacak. Enerji, motorlu taşıtlar ve plastiğin hayatın vazgeçilmezleri olmasından bu yana krallığını ilan eden ham petrol, dünya ekonomisi üzerindeki egemenliğini son günlerde iyice hissettirdi. Petrol fiyatları, son yıllarda ikiye üçe katlanıp varili 146 doları aşmasının ardından bir miktar gerileyerek 130 dolar seviyesine indi, ama yine de fiyatların ne olacağı ve bunun özellikle enerjide dışa bağımlı ülkeleri ne ölçüde etkileyeceği bilinmez bir denklem olarak karşımızda duruyor.

Bu yılın Mayıs ayının başında ortalama 120 dolar civarında seyreden petrol fiyatları önce 127 dolara, Mayıs sonunda da 135 dolara ulaşarak rekor düzeye çıktı. Kırılma noktası ise 21-22 Mayıs tarihleri oldu. Petrole gelen yoğun talep fiyatları iki günde 6 dolar birden artırırken, Mayıs ayındaki yükseliş yüzde 20'ye ve yılbaşından bu yana artış yüzde 50'ye dayandı.

Uluslararası piyasalarda petrol fiyatları Temmuz ayında yeni bir rekora ulaştı. 1 Temmuz'dan başlayarak ABD tipi hafif ham petrolün varil fiyatı 143,67 dolara çıktı ve 143,54 dolardan işlem gördü. 4 Temmuz'da 146 doları gören petrol fiyatı, 18 Temmuz'da ABD ham petrolünün varil fiyatı 6,27 dolar düşüşle 138,91 dolara indi.

Petrol fiyatlarındaki bu düşüş ABD Merkez Bankası (FED) Başkanı Ben Bernanke'nin, konut piyasasının zayıflamasının, kredi piyasasındaki daralmanın ve artan petrol fiyatlarının ekonomiyi tehdit ettiğini söylemesine bağlandı.

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), petrol üretiminin şu anda dünyanın enerji ihtiyacını karşılayacak seviyede olduğunu ve fiyatlardaki rekor yükselişin başka faktörlere bağlı olduğunu savundu. OPEC tarafından hazırlanan raporda, şu andaki üretim seviyesinin, dünyanın öngörülebilir gelecekteki ihtiyacını karşılamaya yeteceği belirtildi.

Ayrıca büyük tüketici ülkelerdeki stokların makul seviyelerde olduğuna dikkat çekildi.

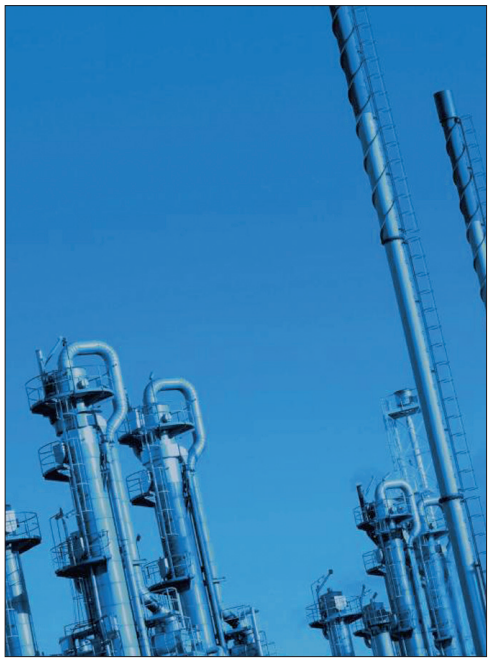
OPEC'e göre enerji talebi 2030'a kadar yüzde 50'nin üzerinde artış gösterecek ve petrol bu talebin yüzde 80'ini karşılamaya devam edecek.

OPEC Genel Sekreteri Abdullah Salim el Bedri yüksek petrol fiyatlarını, doların değerindeki keskin düşüş, emtiya fiyatlarında yaşanan değişimler ve jeopolitik gelişmelere bağladı.

Genel Sekreter petrol sanayi için en büyük zorluğun, petrolü güvenilir ve sürdürülebilir bir şekilde taşımak ve rafine etmeye devam etmek olduğunu söyledi. OPEC'e göre petrol üretim sektörünün önündeki en büyük belirsizlik de, ne kadar yatırım yapılması gerektiği.

SPEKÜLATÖRLERİN ETKİSİ AZ

Petrol ticareti uzmanı ve C&T Global Energy Group Yönetim Kurulu Üyesi Eren Veral, petrol fiyatlarının, petrol borsalarında arz ve talebe göre belirlendiğini, arz ve talebin petrolü üreten ve ticaretini yapan şirketler arasında oluştuğuna dikkat çekerek üretim tarafında genellikle devletlerin, tüketim tarafında ise petrol şirketlerinin yer aldığını söylüyor. "Petrol fiyatlarını da bu iki tarafın arasındaki denge oluşturuyor" diyor Veral. Petrol fiyatlarını ağırlıklı olarak New York Emtia Borsası'nın (NYMEX) dikte ettiğini belirten Eren Veral, fiyatların borsada nasıl belirlediğini şöyle açıklıyor: "NYMEX borsasında fiyatları belirleyen ham petrol West Texas Indermediate (WTI) türüdür. İki Norveç ve bir İngiliz olmak üzere üç tür petrolün sepetinden oluşan Brent ham petrolü de Londra Borsası'nda işlem görüyor. Talep tarafında BP, Shell, Exxon Mobil şirketleri yer alıyor. Arz tarafında ise devletler, daha doğrusu üretici şirketler yer alıyor. Borsalardaki fiyatları da üretici devletler dikte ediyor. Çünkü petrol endüstrisinde kârın yüzde 70-80'lik kısmı kuyuda oluşuyor. Petrol şirketleri ise sadece tüketici ile üretici arasında aracılık yapıyor. Petrolü işliyor ve arza göre pompaya teslim ediyorlar. Petrol şirketleri fiyatları etkilemeden çok çarkın dönmesini sağlıyorlar. Bu nedenle son gelişmelere göre, petrol yerine yeni bir teknoloji oturuncaya kadar fiyatlar düşmeyecek. Talep olduğu sürece de hep artacak." Petrolün maliyetine göre satışı gerçekleştirilen bir ürün olmadığını belirten Veral, petrolün borsadaki alım/satımını ise şu sözlerle anlatıyor:

"Şirketler ham petrol alırken, alınan petrol kadar kâğıt alarak ters pozisyon oluşturuyorlar. Alınan ham petrolün ürüne dönüşüp, piyasaya çıkması bir ay veya iki ay sürüyor. Bundan dolayı petrolün kâğıda dönüştürülmesi, ticaret yapan şirketlerin sigortası oluyor. Yani her fizikselin kâğıt pozisyonu oluyor. İşte bu pozisyon borsayı oluşturuyor. Çünkü bu borsada yapılan bir işlemde birinin bu kâğıdı satıyor veya alıyor olması gerekir."

Uzmanlar petrol fiyatlarının spekülatif işlemler sonucu yükseldiğini öne sürüyorlar. Ancak Ve-

ral'a göre, spekülatörlerin fiyatlara etkisi yüzde 5'i aşmıyor. Spekülatörlerin kriz dönemlerinde, fiyat tavan yapar beklentisiyle borsada alım yaptığını belirten Veral, petrol piyasasında spekülatif işlem yapanların arasında UBS, BNP Paribas, ING gibi bankaların, büyük yatırım ve emeklilik fonlarının olduğu bilgisini veriyor.

PLANLAMALAR ARTAN FİYATLARA GÖRE YAPILMALI

Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yönetim Kurulu Başkanı Süreyya Yücel Özden, uluslararası piyasalarda ham petrolün varil fiyatının nereye gittiği konusunun çok karışık olduğunu ifade ederek, buna net yanıt verecek bir makamın da bulunmadığını söylüyor.

Örneğin ABD'deki ekonomik gelişmeler, yapılan açıklamaların bir günde fiyatları değiştirdiğini, 10 dolar aşağı da yukarı da çekebildiğine işaret eden Özden, fiyatların oluşmasında önemli ölçüde spekülasyonların etkili olduğunu vurguluyor. Özden, spekülatörlerin dünyadaki psikolojik, jeopolitik, teknik ve ekonomik olaylara göre fiyatların oluşturulması yönünde harekete geçtiklerini belirtiyor.

Dünyada artık ucuz petrol döneminin bittiğini savunan Özden, Türkiye gibi ülkelerin yaşamlarını bunu dikkate alarak düzenlemeleri gerektiğini söyledi. Özden, şöyle devam etti:

"Petrol ve doğalgaz fiyatındaki oluşumlar bizim ekonomimizi doğrudan doğruya etkilemektedir. Öyle etkilemektedir ki ülkemizdeki bütün ekonomik faaliyetler, tüm ticari faaliyetler ve sosyal yaşam etkileniyor ve zorlaşıyor. Enflasyonla mücadele etmek daha da zorlaşıyor. Buna göre yaşam biçimimizi, sistemimizi, yönetimimizi ona göre düzeltmemiz lazım. Örneğin biz petrolü büyük ölçüde ulaştırma sektöründe tüketiyoruz. Ulaştırma sektörümüzün dikkatli bir şekilde ele alınması ve artık ucuz petrol döneminin bittiği dikkate alınarak planlamaların, düzenlemelerin buna göre yapılması lazım.

Toplu taşım sistemlerine ağırlık verilmesinde, kentsel planlamaların yapılmasında, kent içi ve kentler arası ulaşım sistemlerinin geliştirilmesinde yine bu durum dikkate alınmalı ve buna göre düzenlenmeli."

Petrolde diğer tüketim sektörünün enerji alanı olduğuna işaret eden Özden, enerji sektöründe petrole dayalı elektrik üretimini dikkatli bir şekilde azaltmak, petrol konusundaki gelişmeler paralelinde doğalgaz konusundaki fiyat gelişmeleri de dikkate alındığında Türkiye'nin yerli ve yenilenebilir kaynaklara yönelmesi gerektiğini vurguladı.

REZERVLERİN BEŞTE BİRİ SUUDİ ARABİSTAN'DA

Dünyada kanıtlanmış ham petrol rezervlerinin yüzde 61'i Ortadoğu'da. Suudi Arabistan, İran, Irak, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Umman, Yemen, Suriye, Bahreyn, Lübnan, Ürdün ve İsrail'i kapsayan Ortadoğu'da 755,3 milyar, Avrupa kıtası, Rusya, Türkiye, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan'ı kapsayan Avrupa-Avrasya'da 143,7 milyar, Afrika'da 117,5 milyar, Güney ve Orta Amerika'da 111,2 milyar, ABD, Kanada ve Meksika'yı kapsayan Kuzey Amerika'da 69,3 milyar, Asya-Pasifik'te ise 40,8 milyar varil kanıtlanmış ham petrol rezervi var.

Türkiye'nin üyesi bulunduğu dünya petrol tüketiminin yüzde 57,4'ünü yapan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkelerinde çoğunluğu ABD, Kanada ve Meksika'da olmak üzere 88,3 milyar varil (toplam rezervlerin yüzde 7,13'ü) kanıtlanmış ham petrol rezervi bulunuyor.

Kanıtlanmış ham petrol rezervlerinin beşte biri (yüzde 21,3'ü) Suudi Arabistan'da. 264,2 milyar varil kanıtlanmış rezervi bulunan Suudi Arabistan'ı 138,4 milyar varille İran, 115 milyar varille Irak, 101,5 milyar varille Kuveyt takip ediyor.

Beşinci sıradaki Birleşik Arap Emirlikleri'nin 97,8, altıncı Venezüella'nın 87, yedinci Rusya'nın 79,8, sekizinci Libya'nın 41,5, dokuzuncu Kazakistan'ın 39,8, onuncu Nijerya'nın 36,2 milyar varil ham petrolü var. ABD'nin 29,4, Kanada'nın 27,7, Katar'ın 27,4, Çin'in 15,5, Brezilya'nın 12,6, Cezayir'in 12,3, Meksika'nın 12,2 milyar varil kanıtlanmış ham petrol rezervi bulunuyor.

